

MAGYAR REGIONÁLIS BANKKÖZPONTOK FELKUTATÁSA ÉS AZONOSÍTÁSA

(Exploring and Identifying of the Hungarian
Regional Bank Centres)

WÁGNER ILDIKÓ

Kulcsszavak:

bankközpont bankrendszer fiókhálózat

A szerző többféle adat és mutató segítségével próbálta feltérképezni és beazonosítani a Budapesten kívüli magyar regionális bank- és pénzügyi központokat. Ennek eredményeként megállapítható, hogy a legnagyobb gyakorisággal az öt vidéki – magyarországi léptékben gondolkodva – nagyvárosban fordulnak elő olyan központi funkciók, amelyek a többi város közül mintegy kiemelik ezen nagyvárosokat. Összességében megállapítható, hogy nemcsak a fejlett piacgazdaságokban, hanem hazánkban is bizonyos alapvető pénzügyi funkciók és intézményi formák (például bankok) földrajzilag sűrűbb eloszlásban vannak jelen a gazdasági térben.

Bevezetés

A fejlett piacgazdaságokban bizonyos alapvető pénzügyi funkciók és intézményi formák (például bankok) földrajzilag sűrűbb eloszlásban vannak jelen a gazdasági térben, mint az egyéb, specializáltabb pénzügyi funkciók és intézmények (például tőzsdék, kockázati tőketársaságok), amelyekre inkább az erősebb térbeli koncentráció a jellemző. Ugyanúgy, mint más gazdasági ágazatokban, a pénzügyekben is jellemző az agglomeráció, a fejlődési tradíciók és a helyi meghatározottság, illetve az egyes városi centrumokban, régiókban megfigyelhető a történetileg kialakult klaszterképződés. Ebből következően a település/városhierarchia nagymértékben pénzügyi hierarchia is egyúttal, így a legtöbb országnak számos regionális és egy-egy kiemelkedő nemzeti bank- és pénzügyi centruma van.

A magyar fiókhálózat elmúlt időszakos bővülését áttekintve megállapítható, hogy a kétszintű magyar bankrendszer kiteljesedésének „nyertesei” a településhierarchia magasabb fokán álló városok, azaz a főváros mellett a megyeszékhelyek. Jelen tanulmányban a továbbiakban ezen települési szintre (megyeszékhelyek) vonatkozóan végzünk összehasonlító felmérést az alábbi mennyiségi és minőségi ismérvek alapján a lehetséges magyar bank- és pénzügyi központok azonosítása céljából:

- banki hitelintézetek száma;
- külföldi bankok és egyéb magyarországi képviseltek száma;
- banki hitelintézetek székhelyeinek száma;
- áru/értéktőzsdé működik-e a vizsgált városban;
- bankfiókok száma;

- a bankok szervezeti felépítése, különös tekintettel a bankközpontok, illetve adott területen központi funkciót ellátó fiókok elhelyezkedésére és azok fő funkcióinak tartalmára;
- a pénzügyi szektorban foglalkoztatottak száma, aránya és változása az elmúlt időszakban (Wágner 2004).

Pénzügyi központok alatt a továbbiakban olyan földrajzilag jól meghatározható helyeket értünk, ahol magas szintű bank- és pénzügyi szolgáltatások koncentrálnak (Wágner 2004). A pénzügyi aktivitást pedig a fentiekben meghatározott jellemzőkön keresztül írjuk körül.

Vidéki bankközpontok azonosítása

A vizsgált mennyiségi és minőségi ismérvek alapján megállapítható, hogy a két-szintű bankrendszer elmúlt időszakban bekövetkezett „kiteljesedése” ellenére a bank- és pénzügyi rendszer erőteljesen főváros-centrikus maradt. Ennek ellenére a fővároson kívül néhány város megerősödése és szerepének növekedése tapasztalható. Hazánk esetében ez az öt vidéki nagyváros (Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged) bank- és pénzügyi szektorban játszott szerepének felértékelődését jelenti (Wágner 2004). Ezért a továbbiakban ezen városok kiemelt vizsgálatával foglalkozunk.

Szervezetek száma, típusa

Elsőként a banki hitelintézetek székhelyválasztását vizsgáljuk meg. A soproni székhellyel alapított SOPRON BANK Rt.-t leszámítva valamennyi banki hitelintézet székhelye a fővárosban található. A szövetkezeti formában működő takarékszövetkezetek székhelyei Budapesten kívül helyezkednek el. Önmagában a takarékszövetkezetek¹ székhelyeül választott települések azonban nem válnak bank- és pénzügyi központtá, mivel ezen települések gazdaságban betöltött szerepe csekélynek tekinthető olyan főbb mutatók alapján, mint például az 1 lakosra jutó GDP, működő vállalkozások száma, népesség, más banki és pénzügyi szereplők jelenléte, foglalkoztatottak száma stb. Mindez pedig a takarékszövetkezetek általános stratégiai célkitűzéseivel is összefügg. Ugyancsak nem fordulnak elő a városi rangú települések között külföldi banki székhelyek, illetve nemzetközi szervezetek székhelyei. Tőzsdék sem működnek itt.

2002. végén a banki szereplők száma 28. Ebből 13-nak van országos kiterjedésű fiókhálózata, amelyek mindegyike az öt vidéki nagyváros (Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged) mellett további négyben (Kaposvár, Kecskemét, Nyíregyháza, Székesfehérvár) fordul csak elő a leggyakrabban, akár több fiókkal is. A 10 egyéb banki hitelintézet közül a lakossági ügyfelek kiszolgálása céljából létrehozott földhitel- és jelzálogbankok (3 db) mellett a lakás-takarékpénztáraknak (2 db) van 1–1 területi koordinációs vagy tanácsadó irodája szinte kizárólagosan az öt vidéki nagyváros valamelyikében. A bankcsoportokhoz tartozó szereplők a bankok fiókhálózatát,

üzletkötőket, vagy más értékesítési partnereket vesznek igénybe konkrét üzleti tevékenységük gyakorlása során, így érthető módon a szervezet területi kiépítésére sem került, illetve kerül sor.

Fiókhálózat

Jelenleg a bankfiókok közel egyharmada található a fővárosban. A megyeszékhelyen található fiókok teszik ki a hálózat másik közel egyharmadát. A megyeszékhelyi átlagos fiókszám 18, ami csak az öt vidéki nagyváros (ahol 23–27 között szóródik a fiókszám), a főváros közelsége, illetve a magasabb arányú külföldi tőkebeáramlás miatt Székesfehérvár (20), továbbá Nyíregyháza (20) esetében magasabb.

A fiókok számában mutatkozó különbség önmagában még nem jelenti a pénzügyi szolgáltatások közötti minőségi különbséget. Hiszen a különböző településszinten lévő egységekben is ugyanazon szolgáltatásokkal várják a bankok ügyfeleiket. A pénzügyi szolgáltatások értékesítése, a bankok sikeres működése, piaci részesedésük megtartása/növelése nagymértékben függ attól, hogy mennyire tudják felmérni ügyfeleik preferenciáit, és ehhez milyen mértékben képesek alkalmazkodni. Éppen ezért a bankoknak tisztában kell lenniük a kiszolgálandó piacot alkotó ügyfelek főbb jellemzőivel, piaci szegmenseket kell kialakítaniuk, és az egyes szegmensekben alkalmazandó értékesítési stratégiájukat ennek figyelembevételével kell kidolgozniuk.

A piac szegmentálható a termékek/üzletágak alapján. A széles banki termékpaletából adódóan megkülönböztethető betét-, értékpapír-, lízing-, jelzáloghitel stb. üzletág. A lakossági ügyfelek növekvő igényei miatt azonban eltolódás következett be a termék/üzletágcentrikus szolgáltatásnyújtástól a hosszú távú, ügyfélcentrikus szemléletmód felé, amelynek központi kérdése, hogy adott ügyfél mennyi profitot hoz a banknak. Az IT fejlődése pedig már lehetővé teszi a rendelkezésre álló adatok ügyfélközpontú, ill. kisebb ügyfélcsoportok szerinti feldolgozását, így jellemzőik főbb megállapítását. Ennek alapján általában az alábbi szegmenseket különböztetik meg a bankok: lakossági (*retail*), vállalati (*corporate*), illetve önkormányzati ügyfelek. Összességében megállapítható, hogy az ügyfelek számára – az IT fejlődése által lehetővé vált e-banking ellenére – fontos maradt a gyorsaság és a bank-ügyfél közötti személyes kapcsolat megléte, tekintettel az ügyletek bizalmi jellegére. Utóbbiak kiemelten fontosak a bankhitellel is gazdálkodó vállalatok számára. Éppen ezért érthető módon, a helyi szinten lévő, megfelelő döntési hatáskörrel felruházott fiókok versenylőnyre tesznek szert a fővárosi központtal és a többi egységgel szemben, az információs aszimmetria csökkenésén keresztül megfelelő bankközi koordináció és egységes területi információszolgáltatás alakul ki a bankon belül, továbbá a fiókok mind aktívabban kapcsolódhatnak be működési területükön a források újraelosztásába. Ezen kívül a vállalatok testre szabottabb, ügyfélközpontú kiszolgálása is megvalósulhat.

Mindezt a bankok szervezeti-irányítási felépítésének az 1990-es évek közepétől tapasztalható átalakulása (a centralizálttól a decentralizált modell felé történő elmozdulás) is támogatta, s egy magasabb szervezeti-irányítási koncentráció valósult

meg, kialakultak a területi bankközpontok. Hangsúlyozni szükséges azonban, hogy a régióközpontok kivétel nélkül a vállalati ügyfeleket kiszolgáló fiókok közül kerültek ki, ami figyelembe véve a hazai bankok vállalatfinanszírozásban játszott meghatározó szerepét nem tekinthető meglepőnek².

Szervezeti felépítés

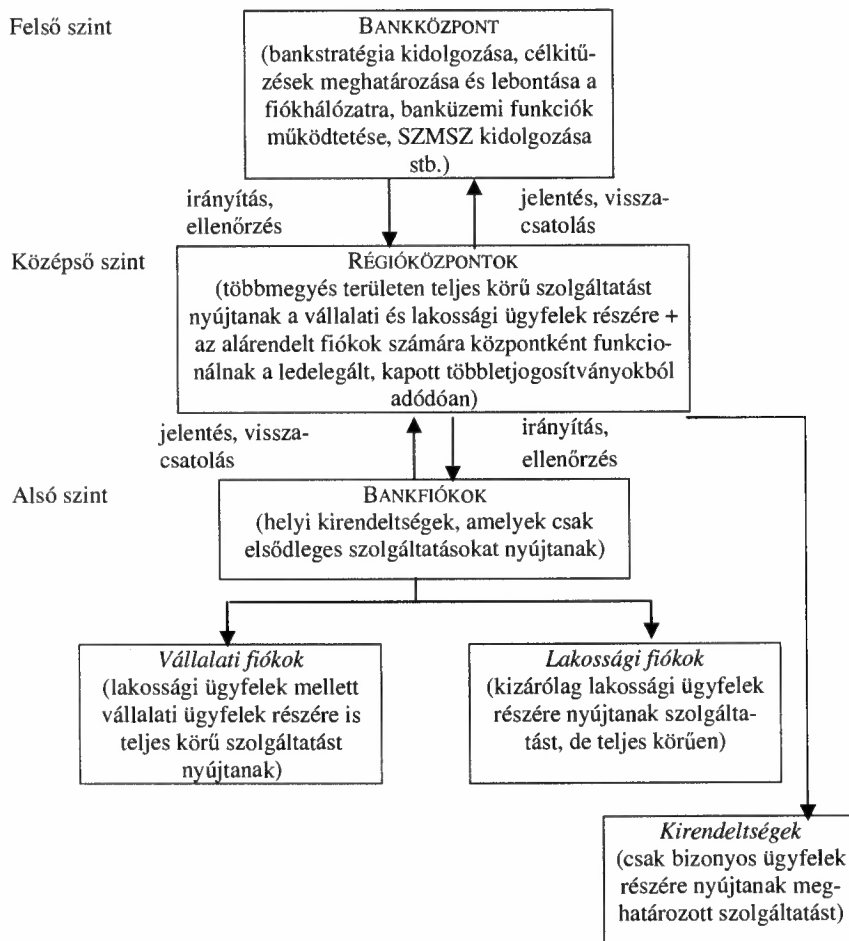
A fiókok mennyiségi vizsgálata mellett célszerű azok hálózaton belüli szerepének, funkciójának az áttekintése is. Szervezeti-irányítási szempontból hierarchikus (alá-fölrendeltségi) viszony jellemzi a több megyét felölelő terület központi fiókjának (ún. *régióközpont*) és a területen lévő fiókoknak a kapcsolatát. Az egyes bankok szervezeti felépítését megvizsgálva ezen nagyobb összefüggő területekre kezdetben általában az igazgatóság/területi igazgatóság elnevezést használták, 1995/96-tól mindinkább elterjedt a régió/regionális igazgatóság elnevezés³. A régiók/regionális igazgatóságok központi fiókjai pedig a régió/regionális igazgatóság központjaivá váltak (a továbbiakban röviden: régióközpont). A régióközpontok az országos központ és a helyi fiók között elhelyezkedve a középszintet jelentik. A következő ábra szematikusan és kissé leegyszerűsítve mutatja be egy hierarchikus fiókhálózat felépítését (*1. ábra*).

A régióközpont irányítási, szervezési, tervezési feladatokat lát el területére vonatkozóan. Továbbá szakmai felügyeletet gyakorol a régióhoz tartozó fiókok felett. Ezzel egyidejűleg folyamatosan értékeli és koordinálja a fiókok tevékenységét. Nagyobb szervezettel rendelkező bankok esetén adminisztratív feladatokat is ellát a régióközpont (például a fiókoktól összegyűjtött adatok feldolgozását követően adatszolgáltatás a központ felé, portfólió minőségének figyelése stb.). Ez utóbbi a leginkább centralizálható megfelelő számítástechnikai háttér esetén. A régióközpont döntési hatásköre termékek árazására, illetve egy ügyféllel vagy ügyfélcsoporttal szembeni kötelezettségvállalásra vonatkozóan kerül meghatározásra konkrét régióvezetőre lebontva. A döntési hatáskör a legtöbb bank esetében abszolútizált, azaz konkrét összegekhez vagy mértékekhez kötött, és bankon belül is eltérés lehet különböző régióvezetők döntési szintjében (ami függ a szakmai tapasztalattól, kapcsolatrendszerrel, a régió adottságaitól, az ügyfelek elvárásaitól, a versenytársaktól stb.). Kisebb összegű banki kötelezettségvállalás esetén egyszemélyi döntéshozatal jellemző, amikor is az üzleti vezető (fiókvezető, régióvezető) a vonatkozó szabályok betartása mellett hozza meg a kompetenciájába tartozó döntést. Nagyobb összeg esetén érvényesül a „négy szem” alapelv: a megfelelő végzettséggel és tapasztalattal rendelkező, döntési kompetenciával felruházott, banki üzleti érdekeket szem előtt tartó üzleti vezető jellemzően a tőle elkülönült, független szervezeti egységhez tartozó kockázatkezelővel közösen, konszenzusra törekedve hozza meg döntéseit bizonyos összegtartó felett⁴. Az ügyfelek részére értékesítendő szolgáltatások árazására vonatkozó, régióvezetői hatáskört meghaladó, nagyobb mértékű kedvezmények, illetve standard mértékektől való eltérések döntési szintje azonban Budapest. A régió élén álló régióvezető gyakorolja a munkáltatói jogot a régióhoz tartozó

fiókok dolgozói felett. A bankok humánpolitikai gazdálkodása ezt leszámítva azonban alapvetően fővárosközpontú. A régióközpontban szakmai és szakember koncentráció is megvalósul azzal, hogy a vállalati hitelezéssel foglalkozó, felsőfokú végzettséggel rendelkező személyeken kívül a kockázatkezelési szervezeti egységhez tartozó személyek mellett a hiteladminisztrációval és -ellenőrzéssel foglalkozó személyek is ezen a szinten vannak jelen. Szervezeten belüli megjelenésük a tágabb értelemben használt pénzügyi foglalkoztatottak számát növelheti.

1. ÁBRA

Lehetséges fiókhierarchia (A Possible Branch Hierarchy)

Forrás: Saját szerkesztés.

Konkrét szervezeti felépítések bankonként

Az egyes bankok konkrét szervezeti felépítését áttekintve megállapítható, hogy 2002-ben a 28 bankból 13-nak (tehát kevesebb, mint felének) van országos fiókhálózata. A többi jellemzően csak Budapesten van jelen 1–1 egységgel. A 13 bank közül kettőnél több szintű szervezeti felépítése az alábbi hat banknak van: BB, ERSTE, K&H, OTP, Postabank és Raiffeisen. A hat bank a teljes fiókhálózat valamivel több, mint 80%-ával rendelkezik. A hat bank régióközpontjai kivétel nélkül megyeszékhelyeken találhatóak. Az öt vidéki nagyvárosban (Pécs – 5, Győr – 5, Miskolc – 5, Debrecen – 4, Szeged – 4) legalább négy banknak van régióközpontja, míg a további öt megyeszékhelyi városban (Székesfehérvár – 3, Kecskemét – 2, Salgótarján – 2, Zalaegerszeg – 2, Szombathely – 1) 1–3 banknak van régióközpontja (1. táblázat).

1. TÁBLÁZAT

Néhány megyeszékhely összehasonlítása hitelintézeti ellátottság szempontjából, 2003
(The Comparison of Some County Seats by the Supply of Credit Institutions, 2003)

Megnevezés	Jelenlévő	Takarékszövetkezeti	Regionális
	bankok	székhelyek	bankközponti szerep
	száma (db)		gyakorisága
Debrecen	13	0	4
Győr	13	1	5
Miskolc	13	0	5
Pécs	13	0	5
Szeged	13	3	4
<i>Magyarország</i>	28	189	–

Megjegyzés: Regionális bankközponti szerepkör alatt értendő: régiós szervezeti felépítéssel rendelkező bankok közül hányan van területi központja az adott településen.

Forrás: Magyar Pénzügyi és Tőzsdei Almanach, valamint a Területi Statisztikai Évkönyv éves kiadásai alapján a szerző szerkesztése.

Foglalkoztatottak

A bank- és pénzügyi szférában foglalkoztatottak⁵ száma és az összes foglalkoztatotton belüli aránya a kétszintű bankrendszer létrejöttétől kezdve 1996-ig folyamatos növekedést mutatott (2. táblázat). Ezt követően csökkenés volt tapasztalható számos okra visszavezethetően. Így a csökkenés a klasszikusan nem banki szolgáltatási jellegű tevékenységek (például bérszámfejtés és könyvelés, irodaszer beszerzések bonyolítása stb.) „kiszervezése” mellett az összeolvadások, a technológiai fejlődés, valamint új foglalkoztatási formák megjelenésének (például a teljesítményorientáltság érvényesítése céljából egyéni vállalkozók alkalmazása az árukölcsönök bonyolításánál, biztosítási ügyleteknél stb.) együttes hatása miatti létszámcsökkentésekkel magyarázható.

2. TÁBLÁZAT

A pénzügyi és összes foglalkoztatott számának alakulása, 1992–2002
(The Development of the Number of Total Employments and in Financial Sector,
1992–2002)

Nemzetgazdasági ág	1992	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgál- tatásai (ezer fő)	68,7	83,3	83,3	81,8	80,9	84,3	78,9	75,3
Ebből: Budapest részesedése (%)	na	30	30	30	31	31	32	36
Foglalkoztatottak összesen (ezer fő)	4025,7	3648,1	3646,3	3697,7	3811,5	3856,2	3868,3	3870,6
Ebből: Budapest részesedése (%)	na	18	18	18	18	19	19	20

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv éves kiadásai alapján a szerző szerkesztése.

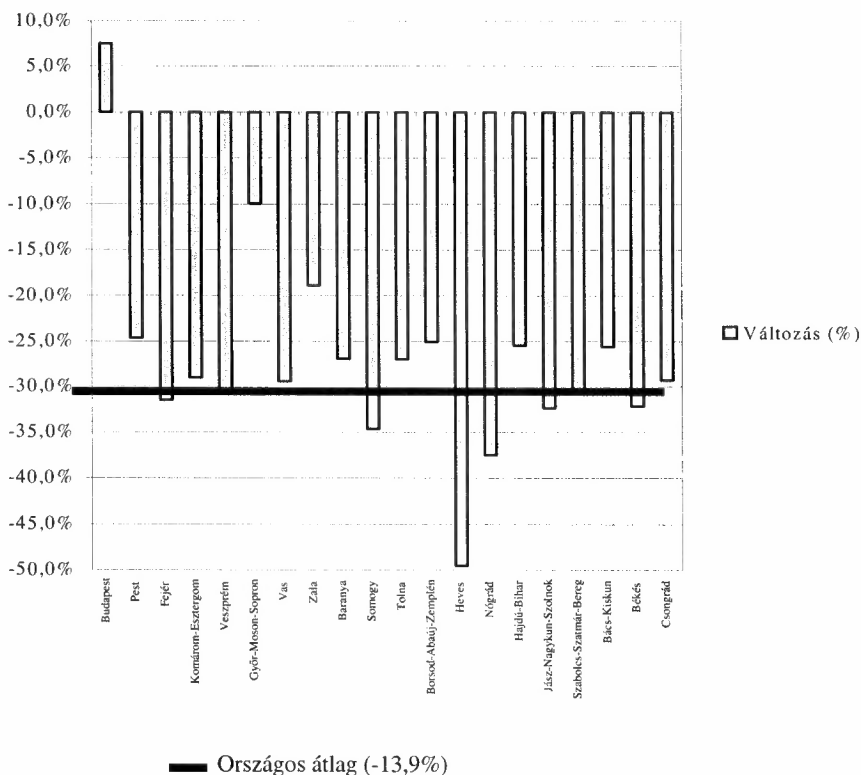
Hosszú évek után először 2000-ben ismét nőtt a szektor foglalkoztatottjainak száma. A növekedés – amit mindenekelőtt a dinamikusabban bővülő lakossági szolgáltatások tettek lehetővé (például jelzáloghitelezés beindulása) – azonban csak átmenetinek bizonyult, hiszen a 2002. év végén a pénzügyi foglalkoztatottak száma az 1996. év alattira csökkent. Utóbbi okaként a fúziók és létszámleépítések folytatódása említhető.

Összességében az 1996–2002 között bekövetkezett csökkenés ellenére a pénzügyi szektor foglalkoztatásban játszott szerepe lényegesen nem változott, hiszen a pénzügyi szektor változatlanul 2–3%-kal részesedik az összes foglalkoztatottból. Ez az arány az EU tagországokban is hasonló nagyságú, 2–4% közötti. A főváros részesedése a vizsgált időszakban tartósan 30% körüli, ami meghaladja az összes foglalkoztatott esetén számított 18%-os arányt. Mindez még inkább aláhúzza a pénzügyi szektor főváros-központúságát.

Összességében tehát a pénzügyi foglalkoztatottak száma 1996-ról 2002-re 13,9%-kal csökkent. Budapest azonban kivételt képez, mivel ott 7%-os növekedés tapasztalható. Mindez a főváros pénzügyi központi szerepének további erősödésére enged következtetni. A legnagyobb „vesztesek” a rendszerváltást követően kedvezőtlen gazdasági szerkezetű megyék közül kerültek ki: Heves, Nógrád és Somogy megye (2. ábra).

2. ÁBRA

A pénzügyi foglalkoztatottak számának relatív változása megyénként, 1996–2002 (%)
(The Relative Change of the Number of Employments by Counties, 1996–2002, %)

Megjegyzés: Az országos átlagot (13,9%-os csökkenés) egységnek tekintve. Az országos átlag az Y-tengely nulla értékénél jelenik meg.

Forrás: Területi Statisztikai Évkönyv éves kiadásai alapján a szerző szerkesztése.

Összegzés

A választ keresendő többféle adat és mutató segítségével próbáltuk feltérképezni és beazonosítani a Budapesten kívüli regionális bank- és pénzügyi központokat Magyarországon. Ennek eredményeként összességében megállapítható, hogy a legnagyobb gyakorisággal az öt vidéki – magyarországi léptékben gondolkodva – nagyvárosban fordulnak elő olyan központi funkciók, amelyek a többi város közül mintegy kiemelik ezen nagyvárosokat. Összességében tehát a hazai regionális bank- és pénzügyi központok Debrecenben, Győrben, Miskolcon, Pécsen és Szegeden találhatóak.

Ezek a városok a kétszintű bankrendszer 1987. évi kialakításakor már előnyben indultak (*historical determinism, path dependence*), hiszen a korábbi, szocialista érában tudatos területfejlesztési politika eredményeként Budapest ún. *ellenpólus* városaiként

emelték ki őket a településszerkezeten belül. Kezdeti előnyüket megtartva a bankrendszer kiteljesedése idején, vidéki regionális bankközponttá „nőtték ki” magukat.

A bankközpontok kivétel nélkül az adott régió belül kedvezőbb gazdasági paraméterekkel (GDP-ből való részesedés, 1 főre jutó GDP, TOP 200 székhelyeinek száma, közép- és nagyvállalatok székhelyeinek száma, működő vállalkozások száma, lakosság nagysága, munkanélküliség stb.) jellemezhető megyék megyeszékhely városai közül kerülnek ki, azaz a településhierarchia magasabb fokán álló településsel esnek egybe.

A regionális igazgatóságok térbeli kiterjedése és az általuk ellenőrzött terület nagysága csak többé-kevésbé felel meg a hatályos statisztikai-tervezési régió beosztásnak. Központjaik nagyjából egybeesnek a – hivatalosan ugyan nem deklarált – közigazgatási régióközpontokkal (Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs és Szeged).

A Budapesten kívül létező, magasabb pénzügyi szolgáltatások nyújtására és nagyobb térség kiszolgálására képes regionális bankközpontokon belül nehéz sorrendet felállítani, mivel a hazai „mezőny” elég kiegyenlített, lényegi különbségek nincsenek közöttük, amint az a 3. táblázatban összefoglalt adatok alapján is jól látható.

3. TÁBLÁZAT

Regionális bank- és pénzügyi központok összehasonlítása (2001, 2002)
(The Comparison of Regional Bank and Financial Centres, 2001 and 2002)

Megnevezés	Jelenlévő bankok száma (db)	Takarék-szövetkezeti székhelyek száma (db)	Jelenlévő nem banki pénzügyi közvetítők száma (db)	Bankfiókok száma (db)	Pénzügyi foglalkoztatottak száma (fő)	Regionális bankközponti szerep gyakorisága
	2002	2002	2002	2001	2002	
Debrecen	13	0	22	25	1 632	4
Győr	13	1	36	27	2 073	5
Miskolc	13	0	40	24	2 108	5
Pécs	13	0	35	23	1 610	5
Szeged	13	3	37	25	1 573	4
<i>Magyarország</i>	28	189	–	1 168	52 748	–

Megjegyzés: A pénzügyi foglalkoztatottak száma megyére vonatkozó adat.

Regionális bankközponti szerepkör alatt értendő: régiós szervezeti felépítéssel rendelkező bankok közül hánynak van területi központja az adott településen.

Forrás: Magyar Pénzügyi és Tőzsdéi Almanach, valamint a Területi Statisztikai Évkönyv éves kiadásai alapján a szerző szerkesztése.

Jegyzetek

¹ A 189 szövetkezeti formában működő hitelintézet Budapesttől eltérő székhelyű, elnevezésük általában utal székhelyükre és az általuk kiszolgált helyi piac (település és közvetlen térsége) elhelyezkedésére.

² A lakossági piacon meghatározó szereplőket (OTP, K&H) leszámítva a lakossági szolgáltatások terén még ma is nagyfokú főváros-központúság van.

- ³ A BB a régió szinonimájaként használja a Vállalati Üzletközpont (VÜK) elnevezést.
- ⁴ Az összehatárok bankonként, sőt bankon belül is eltérnek, azonban 1-1 területen lévő fiókok esetében a fiókvezetők/régióvezetők, illetve kockázatkezelők döntési hatásköre hasonló, mivel nagyobb eltérések versenyhátrányként jelentkezhetnek adott bank számára.
- ⁵ A *pénzügyi foglalkoztatottak* közé a banki alkalmazottakon kívül a szakosított hitelintézetek, takarékszövetkezetek, lízingtársaságok, egyéb pénzügyi vállalkozások, biztosítók alkalmazottai, valamint a biztosítási ügynökök és alkuszok, illetve tőzsdei szereplők alkalmazottai is beleértendők. Össességében pénzügyi foglalkoztatott alatt a „Pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatásai” megnevezésű, J jelű nemzetgazdasági ágban foglalkoztatott értendő.

Irodalom

- Gál Z. (1998) A pénzügyi szektor területfejlesztési kérdései Magyarországon. – *Tér és Társadalom*. 4. 43–68. o.
- Wagner I. (2004) A magyar pénzügyi (közvetítő) rendszer térszerkezeti elemzése nemzetközi kitekintéssel. PhD Kézirat.